

Zeil instructies voor de Texelstroom

Alvorens men mee gaat zeilen is het aan te bevelen om de termen die gebezigd worden te leren zodat men snel de handelingen kan leren.

Let erop dat alle handelingen alleen gebeuren op commando van de schipper.

Op een schip zijn alleen de opbergplaatsen van vallen, schoten en andere gebruiksvoorwerpen vaste gegevens. Al het overige is onderhavig aan de omstandigheden van wind, getij en opvarenden; omstandigheden die sterk wisselen.

Betrek zoveel mogelijk de passagiers in de activiteiten, daar komen ze voor. De veiligheid van een ieder moet wel voorop blijven staan!

Maak wel onderscheid betreffende bekwaamheid en toelaatbaarheid qua omstandigheden.

Vorbereidingen voor vertrek uit de haven

Alle zeilen:

- zeilhuiken verwijderen,
- schoten klaarleggen voor onmiddellijk gebruik

Grootzeil:

- uit de mik halen door te dirken = kraanlijn doorzetten,
- schoot aantrekken,
- gaffelgaarde aanbrenge
- gaffel opdraaien.

Fok:

- zeilbanden los nemen, behalve de voorste

Kluiver:

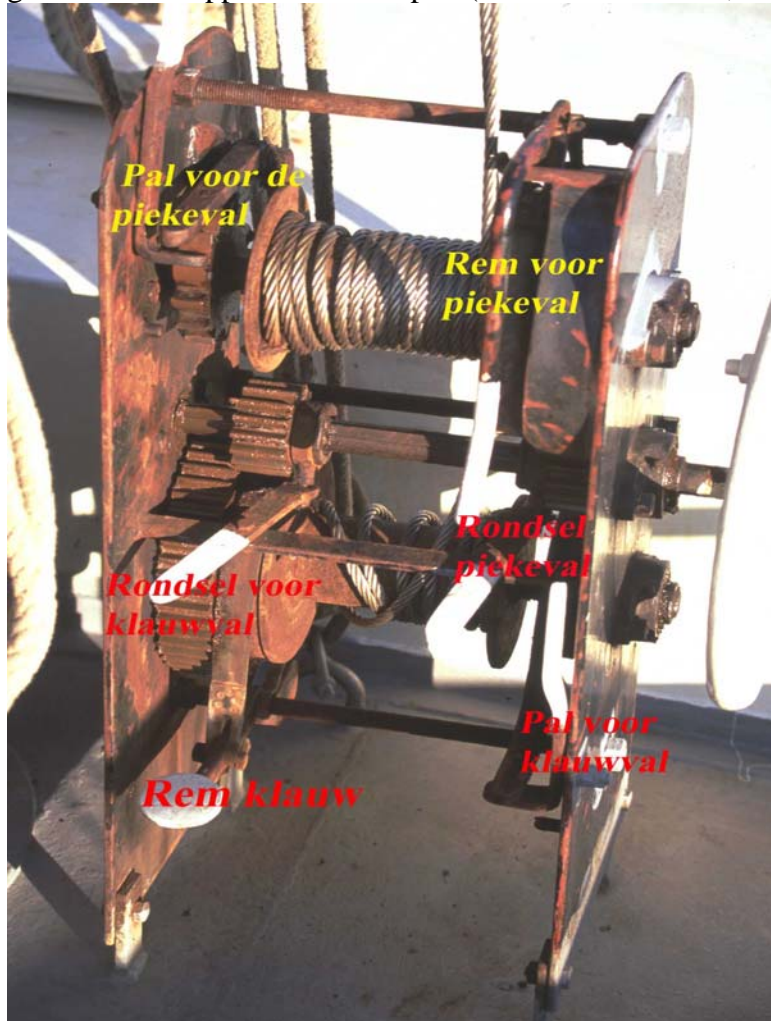
- Val, schoot en neerhaler voldoende ruimte geven
- Touwtje top en halshoek verwijderen (opbergen aan SB reling)
- Snelsluiting kluiverstagverkorting opbergen aan overloop ankerlier
- Kluiverstag, boegstagen, vieren (SB boegstag niet te ver)
- Traveller controleren op voldoende afstand tot uiteinden van de kluiverboom
- Traveller inhaler losmaken
- Kluiverboom laten zakken met top-end
- SB boegstag aantrekken, BB boegstag aantrekken (beide tot touwtje)
- Top-end doorzetten goed strak met minstens twee man
- Waterstag doorzetten
- Traveller naar buiten trekken met de uithaler tot zover mogelijk aan het blok
(de kluiver tijdens deze handeling goed op tillen, vermijd slijtage)
- Uithaler stijf beleggen zodat de traveller niet terugschuift
- Inhaler losjes beleggen met een halve steek
- Kluiverstagtalie doorhalen (let op de kluiver),zover mogelijk op de hand, daarna minstens vijf tornen rechtsom over de verhaalkop van de ankerlier en na verder doorhalen (let op de spanning!) beleggen met twee halve steken.
- Neerhaler, val en schoot (in deze volgorde) doorhalen en beleggen.

Het hijsen van de zeilen

Algemeen:

Tijdens het hijsen en strijken van de zeilen is een schip beperkt in haar manoeuvreerbaarheid en vatbaar voor de wind. **Snel en efficiënt zeilen hijsen en strijken bevordert een veilige vaart en verlengt de levensduur van de zeilen aanzienlijk !**

Zorg voordat een zeil gehesen wordt dat alle mensen op de juiste plaats staan en weten wat ze moeten doen. Tijdens hijsen en strijken iedereen aan loef en roken verboden! De bediening van de schoot komt zeer nauw. De schoot te strak maakt hijsen onmogelijk, is de schoot te ver gevierd dan klappert het zeil kapot. (de schoot zo vieren, dat juist het voorlijk kilt)



Grootzeil

Posities

- Twee man bij de grootschoot,
- één bij de rakbanden/halstalie, en één bij de halstalie
- een draaiploeg bij de lier

Acties

- Gaffel laten zakken, voor het afnemen van de zeilbanden (zorg dat de piek lager hangt dan de klauw)
- Zeilbanden laten afnemen en opbergen aan de loefreling met een mastworp (de lange ter hoogte van het zwaard, de korte ter hoogte van het achterdek, de zwarte band borgen met een achtknoop)
- Liercontrole! klauw en piek beiden in hun werk en de pallen erop

- Oogcontact met de schipper voor sein hijsen
- Na het sein de lier lekker laten ratelen, voor een voorspoedig verloop dienen de raddraaiers tijdig te worden afgelost.
- De schipper zorgt dat tijdens het hijsen geen kracht in het zeil komt, zolang wind, vaarwater en scheepvaart dat toestaan.
- Als de halshoek boven de giek is wordt op het sein van de schipper de halstalie doorgezeten en belegd op de korvijnagel (de voorste van het rijtje van drie aan SB)
- *Gelijktijdig* wordt de klauw uit zijn werk gezet (dit gaat het gemakkelijkst als de pal van de klauw belast is en de pal van de piek onbelast is; let daarop voordat de halstalie wordt doorgezeten)
- De piek doorzetten en zonodig de kraanlijn vieren
- De schoot afstellen op de te varen koers

Fok

Posities

- twee bij de schoot
- drie bij de val
- één om het zeil vrij van de reling te houden

Acties

- Voorste zeilbandje los, touwtje tophoek los
- Val doorhalen, schoot goed bedienen, zeil vrij van reling houden
- Val snaarstrak doorzetten door synchroon te bochten
 - Schoot afstellen op de te varen koers



Kluiver

Posities

- twee bij de lijschoot
- één bij de loefschoot/neerhaler
- drie bij de val

Acties

- Rijglijn lostrekken en met voldoende loos beleggen op kikker aan BB die op dezelfde hoogte zit als die waarop de neerhaler wordt belegd aan SB
- Val doorhalen, schoot goed bedienen, toezien op neerhaler en loos loefschoot
- Val snaarstrak doorzetten
- Schoot afstellen op de te varen koers

Als de zeilen zijn gezet worden de vallen opgeschoten en opgehangen aan de betreffende korvijngagels, zoals beschreven bij het onderwerp opschieten van trossen, vallen, schoten. en ander touwwerk



Strijken van de zeilen

Algemeen

Bij het strijken van de zeilen schoothoeken en achterlijken goed naar achteren trekken zodat de zeilen glad kunnen worden ingerold.

Kluiver

Posities

- één bij de lijschoot
- één bij de neerhaler
- één bij de val

Acties

- Loefschoot volledig vieren
 - Val vieren
 - Neerhaler aantrekken
 - Lijschoot eerst wat vieren, dat het zeil kan vallen, dan wat aan, dat het zeil niet te veel klappert, en dan weer vieren omdat de kluiver tijdens het vallen langs het kluiverstag naar VOREN glijdt.
 - Kluiver beneden, dan neerhaler vast, val vast en lijschoot vast.
- Afhankelijk van de omstandigheden wordt de kluiver wel of niet direct naar binnen getrokken. Voor het binnenhalen gelden de volgende handelingen:
- Kluiverstag iets vieren (net de spanning eraf)
 - Traveller inhaler losmaken en uithaler gecontroleerd vieren
 - Lijschoot doorhalen en zeil inhalen (schoothoek, achterlijken)
 - Zeil strak inrollen, eerst boven de schoothoek, dan onder de schoothoek.
 - Rijlijn aanbrenge(n) (of voorlopig twee zeilbandjes)
 - Kluiver weer hijsklaar maken (zie vaarklaar maken) of
 - Traveller twee meter naar buiten trekken
 - Kluiverstag aantrekken, zodat de fok vrij blijft van het kluiverstag.

Fok

Posities

- één bij de schoot
- één bij het voorstag
- één bij de val

Acties

- Schoot aantrekken
- Val vieren
- Bij voorstag zeil vouwen
- Achterlijk naar achteren trekken
- Zeil neer, dan bij voorstag borgtouw(t)je vast
- Val strak en vast
- Zeil inrollen en zeilbandje(s) er omheen

Grootzeil

Posities

- twee bij de schoot
- zelf bij de zeillier
- zeilbandjes gereed

Acties

- Stand kraanlijn controleren
- Schoot aantrekken
- Piekeval vieren, (rem erop, pal eraf) juist de kracht eraf, niet te ver.
- Halstalie vieren (afhankelijk van omstandigheden)
- Klauwval in zijn werk, rem erop, pal eraf, klaar om te vieren
- Alle personen in de buurt van de zeillier wegsturen!
- Gaffel laten zakken tot de klauw minstens 1m boven de giek is en het puntje van de gaffel aan lij achter de giek blijft hangen
- Achterlijk naar achteren trekken
- Zeil inrollen en zeilbandje(s) er omheen

Bij rustig weer kan tijdens het zakken van de gaffel, het zeil direct worden ingerold.

Bij meer wind wel het zeil naar achteren trekken, maar pas rollen als het zeil beneden is.

Bij veel wind gaffel snel naar beneden en zeil snel bergen oefening baart kunst.

Overstag

Algemeen

Een schoot vieren betekent de schoot zoveel ruimte geven dat net de kracht uit het zeil is. Onder geen beding mag het zeil klapperen.

Vorbereidingen

Alle schoten gereed maken voor manuele bediening. Bij zwaar weer worden grootschoot en fokkeschoot belegd op de hakken van de blokken.

De koers is hoog aan de wind, te hoog geeft te weinig snelheid voor de draai, te laag geeft een te grote draai. in beide gevallen komt het schip niet rond.

Posities

- Grootschoot 2
- Fokkeschoot 2
- Kluiverschoot lij 1
- Kluiverschoot loef 1
- Zwaarden 1
- Helmstok 1

Commando's

- Klaar maken om te wenden
- Klaar om te wenden, ree
- Op ree wordt de manoeuvre ingezet

Acties

Grootzeil

- Schoot doorhalen, strak houden, overbrengen naar het andere boord, over de bolder leggen en op aanwijzing van de schipper vieren. De beweging van de schoot moet goed gesynchroniseerd worden met de draaiing van het schip in de wind. Dan kost het weinig kracht en is de kans op ongelukken nihil. De schoot moet goed strak blijven, bij te veel ruimte neemt de giek zijn vrijheid en is dan sterker dan jij. Bovendien heeft de schoot dan de ruimte om rond het blok te slaan en vast te lopen.

Fok

- Zodra de schoot ruimte krijgt goed doorhalen en de fok bak houden.
- Als het grootzeil overgaat kan ook de fok – op commando – over.

Kluiver

- lijschoot licht vieren, bevordert loeven schip.
- daarna lijschoot zo vieren dat de kluiver meedraait met de wind.
- de loefschoot wordt gelijktijdig rustig aangetrokken.
- is de kluiver voorbij de kluiverboom en is de loefschoot op spanning, dan moet de lijschoot royaal gevierd worden. Ligt het schip op koers, dan kan de kluiverschoot worden afgesteld. Wordt de kluiverschoot te vroeg strak door gezet, dan valt het schip te ver af en is niet te corrigeren.

Zwaarden

- het lij zwaard wordt opgedraaid als het grootzeil overkomt en het andere zwaard gaat naar beneden als de fok overgaat.

Helmstok

- met minimale roer uitslag wordt geleidelijk opgeloeft, tot de voorzeilen killen.
- de helmstok wordt iets verder aan boord gelegd zodat een draai wordt ingezet en de fok bak komt. Zodra de fok bak staat kan de helmstok worden losgelaten tot de zeilen overgaan. Te veel roer verkleint de kans op succesvol rondkomen en kost snelheid.

Voor het snel op de nieuwe koers komen is een goede schootbediening van het grootste belang. Hoe minder met het roer gecorrigeerd hoeft te worden hoe beter.

Gijpen

Algemeen

Omdat de giek ver uitstaat kan deze een hoge snelheid ontwikkelen bij het doorzwaaien naar de andere kant. Een goede coördinatie van de handelingen is een halszaak. Een ongecontroleerde gijp kost een mast en geeft grote kans op persoonlijke ongelukken.

Voorbereidingen

- Fokkeboom wegnemen
- Schoten op handbediening, bulletalie en piekeval klaar om te vieren.
- De koers tussen bakstagwind en voor de wind, beslist niet voor de wind of binnen de wind.

Posities

- Grootschoot 2
- Fokkeschoot 1
- Kluiverschoten 2
- Piekeval 1
- Bulletalie 1
- Helmstok 1

Commando's

- Klaar maken om te gijpen,
- Grootschoot aan, bulletalie vieren, piek zakken, bulletalie naar de andere kant.
- Klaar voor de Gijp, ree
- Piek doorzetten, schoot vieren, bulletalie zetten.

Acties

- *Grootschoot* aan trekken. dit moet snel gebeuren, omdat vele meters touw door de drieschijfsblokken gaan.
- *Bulletalie* vieren. De bulletalie moet een slag om de bolder blijven en tijdens het vieren goed **op spanning worden gehouden**. Te ver vieren geeft de giek de kans om snelheid te ontwikkelen en loos in de schoot geeft kans op knopen.
- *De piekeval* moet zodanig gevierd dat de gaffel onder de kraanlijn door kan.
- Bij het naar de andere kant brengen moet de bulletalie achter de grootschoot langs.

Helmstok

- zolang de schoot wordt ingehaald niet te ver afvallen
- schoot ingehaald dan afvallen tot binnen de wind en tot de wind aan de andere kant van het grootzeil invalt. Daarna corrigeren naar bijna voor de wind. Als de bulletalie staat aan de andere kant kan weer voor de wind gevaren worden.

Piek doorzetten kan zodra de gaffel onder de kraanlijn door is. Wordt eerst de schoot gevierd, dan schavielt het zeil tegen het want.

Daarna de schoot snel vieren en direct de bulletalie zetten.

De voorzeilen regelen zichzelf en hoeven slechts te worden begeleid.
Eenmaal op koers kan de fok over de andere boeg worden uitgeboomd.

Touwbehandeling

Algemeen

Rechtsgeslagen touw wordt rechtsom opgeschoten. Zo mogelijk moet touwwerk hangen.

Vallen en Schoten

Beleggen

Vallen worden kruislings belegd op de korvijnagels van de nagelbank. De windingen worden afgerond met een halve steek.

Neem voldoende windingen, zodat op de halve steek geen kracht komt.

Eén halve steek is genoeg.

Schoten worden belegd op een kikker of de pinnen van een bolder, ook kruislings met als laatste een halve steek.

Bij de kluiverschoot moet worden opgelet dat aan de goede kant van de kikker wordt begonnen, anders klemt de schoot zichzelf af en is moeilijk te vieren.

Fok- en grootschoot worden incidenteel op de hak van het blok belegd.

Vallen opschieten

Begin altijd aan het vaste end en begin op het dek **rechtsom** met kleine rondjes, die van lieverlee groter worden. Zo voorkom je knopen bij het strijken van de zeilen.

Hang daarna de val aan zichzelf op door je hand door de cirkels te steken en het vaste end van de val met je hand door de cirkels terug te halen en over de nagel te leggen.

Schoten opschieten

Schoten, opschieten als vallen, maar blijven tijdens de vaart aan dek liggen.

Trossen

Trossen worden belegd op een bolder, bij voorkeur rechtsom.

Begin zo laag mogelijk op de bolder en leg de tros er twee of drie keer omheen.

Maak de wikkeling af met een halve steek. Leg de halve steek zo dat het touw in dezelfde richting om de bolder blijft gaan.

In situaties waar veel kracht op het touw kan komen, zoals bij de bulletalie, wordt de halve steek op de bolderpen belegd, om vast rijgen te voorkomen.

Opschieten van trossen

Begin bij het opschieten van een tros altijd met de lus. Ook hier weer klein beginnen en rechtsom. daarna de tros omdraaien, zodat de lus boven komt te liggen en zo dat je automatisch eerst de lus pakt als je de tros gaat gebruiken.

Algemene Opmerkingen

Een goede bootsman houdt zelf zijn handen vrij voor het behoud van overzicht en om in te kunnen springen daar waar nodig is.

Zeilen op een zwaar schip met grote krachten in het zeil is niet een kwestie van domme kracht, maar een kwestie van goed nadenken.

Woordenlijst

Bochten = een val eerst opzij trekken en in een vloeiend doorgaande beweging daarna naar beneden. Voor een goed resultaat is het essentieel dat de krachten op hetzelfde tijdstip in de zelfde richting gaan.

Binnen de wind = afvallen tot voorbij voor de wind

Ronsel = van een lier een tandwiel schuifbaar over een as waarmee een trommel in of uit zijn werk gezet kan worden.

Veel zeilplezier.

Ontmeren en meren

Algemeen

Ontmeren en meren zijn de manoeuvres bij uitstek waarbij de verantwoordelijkheid van de schipper sterk tot uiting komt en waarbij een goede samenwerking van de bemanning centraal staat. Voor een goede samenwerking is communicatie van vitaal belang.

Een geoliede communicatie loopt via gebaren, met zo weinig mogelijk woorden.

Essentieel is dat men elkaar in het oog houdt.

Voor de uitvoering van de manoeuvres is gedegen kennis van het vaargedrag van het schip vereist. Hoewel de schipper vrij is om de verantwoording van een juiste uitvoering van een manoeuvre over te dragen, houdt hij meestal tijdens afvaren en aankomen de leiding in eigen hand, zo blijkt in de praktijk.

Het proces bij dergelijke manoeuvres gaat als volgt:

Gelet op de omstandigheden, wind, stroom en ruimte van het vaarwater maakt de schipper een plan dat past bij de vaareigenschappen van het schip en veilig uitvoerbaar is.

Hij maakt het plan bekend aan de bemanningsleden en geeft instructies.

De bemanningsleden treffen de juiste voorbereidingen en wachten op het juiste moment voor de uitvoering van hun opdracht, aangegeven door een seintje van de schipper.

Een manoeuvre is een aaneenschakeling van handelingen, die allen juist en op het juiste moment te dienen worden uitgevoerd. De kwaliteit van het totaal patroon is sterk afhankelijk van de kwaliteit van elke handeling afzonderlijk. Ongewenste toevoegingen of weglatingen zijn fataal voor het welslagen van een manoeuvre.

Knelpunten van het proces zijn gelegen in:

- De schipper die meent dat zodra zijn plan is uitgedacht direct aanneemt dat iedereen weet wat de bedoeling is, ook al rept hij er met geen woord over, vertrouwend op telepathie.
- Het bemanningslid dat zo bezig is met een tros of anderszins dat hij vergeet om op de schipper te letten.

Ter voor bereiding op de afvaart wordt het schip zeilklaar gemaakt zoals eerder omschreven.

Het van te voren klaar maken van de kluiver strekt tot aanbeveling, maar is niet altijd uitvoerbaar .